

BRANCHEVEJLEDNING



DISTRIBUTION AF BAGERI PRODUKTER



Branchearbejdsmiljørådet
for transport og engros

Indledning	1	Arbejdstilsynets regler for	
Formål	1	manuel håndtering	7
Sæt arbejdsmiljø på dagsordenen		Vurdering af løft	8
i virksomhederne	1	Vurdering af træk og skub	10
Ideelle forhold til aflæsning og		Instruktion og oplæring	11
levering af bagerivarer	2	Et godt og sikkert arbejdsmiljø . . .	11
Gode leveringsveje – hvorfor og hvordan	3	Checkliste for leveringsforhold . . .	12
Parkering	4	Adresser	
Vejen ind	4		
Døråbninger	5		
Hældninger og niveauspring i kørevejen	5		
Vareelevator/elevators	5		
Belysning	6		
Lageret og gangarealer	6		



DISTRIBUTION

Indledning

Branchevejledningen illustrerer og beskriver, hvad der er en forudsætning for at tale om gode og ideelle leveringsveje i forhold til levering af bagerivarer.

Der er set på forhold med betydning for aflæsning af bageriprodukter, adgangsvejen frem til kunden, vejen inde hos kunden frem til lageret og leveringsforholdene på lageret hos kunden, som er bagerier og konditorier.

Gode og ideelle adgangsforhold skal medvirke til at sikre, at arbejdsmiljøloven kan efterleves og overholdes af distributører/vognmænd af bageriprodukter og af bagerier og konditorier, som modtager disse varer.

Udviklingen af gode og ideelle adgangsforhold skal i henhold til arbejdsmiljøloven ske i et samarbejde mellem distributør/vognmand og kunde.

Formål

Formålet er, at reducere chaufførens samlede daglige løftemængde, antallet af tunge løft, tunge træk og skub, forebygge ulykker, skader og nedslidning og således skabe trivsel, sikkerhed og sundhed og fastholde arbejdskraft.

Branchevejledningen skal inspirere til at skabe gode og ideelle forhold for distribution og aflæsning af bageriprodukter til bagerier og konditorer såvel i eksisterende bygninger som i nybygninger. Det er ejeren af bygningen, der i samarbejde med brugerne skal sørge for, at forholdene bringes i orden og det er distributøren/vognmanden, der er ansvarlig for at planlægge chaufførens arbejde, så det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Sæt arbejdsmiljø på dagsordenen i virksomhederne

Branchevejledningen tager fat på en række forhold, der kan være med til at forbedre de ansattes arbejdsmiljø og forhindre nedslidning og ulykker. Den udtrykker branchens anbefalinger til et godt arbejdsmiljø. BAR transport og engros opfordrer ansatte og virksomheder til at bruge branchevejledningen som inspiration i arbejdsmiljøarbejdet i virksomhederne.

Se flere materialer på hjemmesiden
www.bartransport.dk

Arbejdstilsynet

Arbejdstilsynet har haft branchevejledningen til gennemsyn og finder, at indholdet i den er i overensstemmelse med arbejdsmiljølovgivningen. Arbejdstilsynet har alene vurderet branchevejledningen, som den foreligger og har ikke taget stilling til, om den dækker samtlige relevante emner inden for det pågældende område.

Hjælp os med at gøre materialerne bedre!

BAR transport og engros anvender brugernes bedømmelse af materialerne til at blive bedre. Materialerne evalueres i en vis periode efter deres offentliggørelse. Alle kan bidrage til evalueringen på hjemmesiden:

www.bartransport.dk



Ideelle forhold til aflæsning og levering af bagerivarer

Ideelle forhold til aflæsning og levering af bagerivarer hos samtlige modtagere af disse varer er en forudsætning for, at dette arbejde kan udføres arbejdsmiljømæssigt forsvarligt.

I forbindelse med nybyggeri eller ved ombygning skal der tages højde for, hvad bygningen skal anvendes til og hvordan adgangen til bygningen skal være. Dette gælder også for lagerforhold og adgang hertil.

I ældre ejendomme kan ændring af adgangen til lageret eller ændring af lagerets placering blive en nødvendighed for fortsat at få leveret og bragt bagerivarerne ind på lageret.

Gode og ideelle forhold til aflæsning og levering af bagerivarer muliggør, at chaufføren kan køre bagerivarerne hele vejen fra lastbilen og ind på lageret til afsætning. Leveringen skal kunne foregå ved, at chaufføren kan bruge egnede vogne og andre tekniske hjælpemidler, så unødige manuelle tunge løft og stor samlet daglig løftemængde kan undgås.

En rundspørge i 2008 har vist, at der hos en række bagerier er behov for bedre leveringsveje. Der er behov for at ændre på, at leveringen

- sker gennem vinduer og lyskasser
- sker til loft eller kælder uden elevator
- sker gennem butik eller produktion
- hindres af bomme eller andre forhindringer.

Hvis lageret til mel oprindeligt har været på loftet eller i kælderen, kan en løsning være at etablere lagerplads i niveau med bageriet og med terrænet. Direkte adgang til lageret udefra og fra bageriet forbedrer forholdene for såvel distributøren af varerne som for de ansatte i bageriet. Et nyt lager skal have den fornødne kapacitet, tilstrækkelig højde til loft og i døråbninger og tilstrækkelig bredde i gange og døråbninger til, at varerne kan køres frem til afsætningsstedet.

Hvis pladsen i og omkring ejendommen ikke muliggør etablering af lager i niveau med terrænet, kan løsningen være at etablere en bedre adgang til lageret. Levering til lagre placeret i kældre eller et andet niveau end terrænet kan ske ved brug af elevatorer, vareelevatorer, godsliste eller trappelifte.



DISTRIBUTION

Gode leveringsveje – hvorfor og hvordan

Målet med gode og ideelle leveringsveje og lagerforhold er således at gøre det muligt for chaufførerne at kunne køre uhindret med varerne fra lastbilen og helt ind til afsætning hos kunden. Kørsel med palletteret eller pakket gods i samlede enheder er en nødvendighed for at undgå at løfte og bære godset stykvis og over lange afstande.

Bagerivarer er som oftest sække, der vejer 10, 15 eller 25 kg. eller kasser og dunke, der vejer fra 10 til 20 kg. Foruden tørvarer kan varerne bestå af æg, margarine og andet, som skal fragtes på køl og afleveres i kølerum. Langt de fleste varer er pakket på paller og en palle med melsække kan veje op til 800 kg. Lastbiler med bagerivarer kan rumme op til 36

paller, så den samlede mængde gods på lastbilen pr. dag kan veje op til 28 ton.

Den samlede daglige løftemængde for chaufførerne kan således blive for stor på de ruter, hvor en stor del af varerne skal løftes og bæres ind på lageret som følge af dårlige adgangsveje og dårlige lagerforhold. Stor daglig løftemængde udsætter chaufføren for en stor belastning og for øget risiko for skader og nedslidning.

Løft af bagerivarer, der foregår i dårlige arbejdsstillinger og bæres over længere afstande eller på trapper, kan ligeledes være et problem for chaufførerne og for de ansatte i bagerier og konditorier, hvor der er dårlige adgangsveje og dårlige lagerforhold.

Se i øvrigt afsnittet om Arbejdstilsynets retningslinjer for løft, træk og skub.



Parkering

Det er ideelt, når lastbilen kan parkeres tæt ved indgangen til lageret, eksempelvis ved en rampe eller ved en vareindlevering, hvor varerne uhindret kan køres direkte fra lastbil via en bagsmækflift og ind hos kunden, uden at skulle forcere kanter, ujævnheder eller andre niveauforskelle.

I tilfælde, hvor der skal parkeres på offentlig vej og hvor fortov, cykelsti eller vej skal krydses, øges risikoen for uheld for chauffører og folk, som færdes på gaden. Parkering og aflæsning skal tilrettelægges, så færdselsloven kan overholdes og ulykker kan forebygges.

Færdselsloven er også gældende på virksomheders udendørsområder, hvor der er adgang for uvedkommende. Har virksomheden afstribninger og skiltning, skal chaufføren være opmærksom herpå og følge de anvisninger, som skal sikre, at gående og kørende færdsel kan ske med mindst mulig risiko.

Hvor der er vanskelige eller trange tilkørselsforhold, kan kørsel med mindre biler være en mulighed i visse tilfælde.

Vejen ind

En optimal udendørs transportvej har fast belægning, er plan og jævn og uden markante stigninger og fald. Belægningen kan være asfalt, beton, fliser eller lignende. Vejen skal være ryddelig og uden forhindringer. Den skal være rengjort for sne, våde blade, sten, grus og andet og være vedligeholdt således, at den er uden huller og revner.

Transportvejen skal have gode pladsforhold med passende bredde og højde. Der skal være plads til, at chaufføren kan gå oprejst og køre og manøvrere på sikker vis med transportvogn og de varer, der skal leveres. Dette gælder for køreflader, portåbninger, indgange og døråbninger.

Bredden af transportvejen skal være således, at der som minimum er 10 cm. friplads på begge sider af transportvogn med gods. Højden af transportvejen skal være således, at der som minimum er 10 cm. fri højde over chaufføren. Mere friplads end minimumskravene gør transporten lettere og mere sikker.

Transportveje uden sving og drejninger skal tilstræbes, så kørslen kan ske uden unødige start og stop. Der er behov for særligt gode pladsforhold der, hvor transportvejen drejer og hvor vogn og gods skal manøvreres i sving eller i forbindelse med døråbninger og elevatorer.



DISTRIBUTION

Døråbninger

En døråbning skal som minimum være 1 m. bred og 2 m. høj for at give passage for kørsel med en fyldt pallevogn.

Hældninger og niveauspring i kørevejen

Transportveje uden niveauspring - trin, kanter og hældninger - er at foretrække.

Ved mindre niveauspring kan en køreplade muligvis anvendes. Køreplader, ramper og hældninger i kørevejen skal være fladest muligt. Dette gælder såvel til kørsel med selvkørende pallevogne som til kørsel med vogne, der skubbes eller trækkes manuelt. Ved manuel træk og skub af pallevogne må hældningen ikke overstige 1:50, hvilket vil sige, at rampen skal være 1m., når højdeforskellen er 2 cm.

Vareelevator/elevator

Hvor lageret ligger i et andet niveau (kælder eller loft) end aflæsseniveauet, er den optimale løsning at anvende en vareelevator/elevator eller lift til transporten.

Eksisterende elevatorer kan anvendes, hvor dette er muligt og hvor elevatoren opfylder Arbejdstilsynets krav, herunder løbende eftersyn.

Hvor elevatorer ikke findes, kan der være gode muligheder for at etablere en udvendig eller indvendig vareelevator på eller i bygningen.



Belysning

Der skal altid være tilstrækkeligt med lys på hele transportvejen og på lageret. Lyset skal være placeret, så det ikke blænder eller giver generende reflekser.

Især ved niveauforskydninger og i mørke områder er det naturligt at placere lysarmaturer.

Lysniveauet skal ifølge Dansk Standard 700 være 50 lux på læsseramper og i gangarealer. I lagerlokaler skal lysniveauet være 200 lux.

Lageret og gangarealer

Lageret skal være indrettet, så varerne uhindret kan køres ind på lageret og afsættes på den anviste plads. Der skal således være fri højde, fri bredde og tilstrækkelig plads til kørsel og til at manøvrere vogne med gods.

Generelt skal der være fri loftshøjde på minimum 2,1 m. Kørevejen skal være ryddet og fri, så chauffør med transportvogn kan passere uhindret.

Gulvet skal være plant, kørefast og skridsikkert. Gulvet skal være renholdt og vedligeholdt.

Det er optimalt, når chaufføren kan køre såvel tørvarer som køle- og frostvarer helt frem til afsætningsstedet og her afsætte varerne uden yderligere håndtering.

I tilfælde, hvor varerne skal håndteres manuelt, skal det sikres, at løft og bæring kan ske forsvarligt og efter Arbejdstilsynets retningslinjer for manuel håndtering (løft, træk og skub). Dette gælder i forhold til såvel enkelte løft og i forhold til den samlede løftemængde. Egnede tekniske hjælpemidler skal være til rådighed og bruges, hvor der er behov og hvor det er muligt.



DISTRIBUTION

Arbejdstilsynets regler for manuel håndtering

Hvor medarbejderne løfter, bærer, trækker eller skubber, kan der være en risiko for ulykker og for overbelastning af kroppen. Overbelastning kan ske som følge af det enkelte løft, som måtte være tunge eller belastende og som følge af stor daglig løftemængde. Overbelastning kan også ske som følge af tunge træk og skub.

Arbejdstilsynet stiller i Bekendtgørelsen nr. 1164 af 16. december 1992 om manuel håndtering krav om, at:

§ 3. Arbejde med manuel håndtering skal planlægges, tilrettelægges og udføres således, at det er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Stk. 2. Manuel håndtering, der kan indebære risiko for sundhed, skal undgås ved hensigtsmæssig tilrettelæggelse af arbejdet, herunder anvendelse af tekniske hjælpemidler.

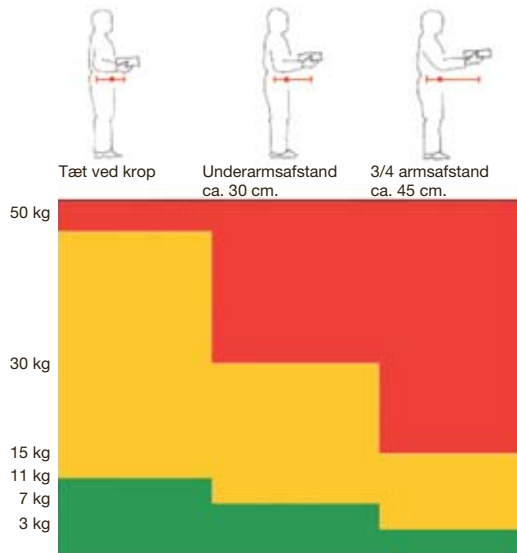
Stk. 3. Hvis dette ikke er muligt, skal der træffes effektive foranstaltninger til imødegåelse af risikoen.

Arbejdstilsynets vejledning D.3.1 "Løft, træk og skub" angiver retningslinier for, hvordan manuel håndtering vurderes og hvordan, sundhedsskadelige risici kan undgås.



Vurdering af løft

Udgangspunktet for vurdering af om et løft er forsvarligt, er byrdens vægt og dens afstand fra ryggen under løftet (rækkeafstanden). Vurderingsskemaet kan bruges til støtte for vurderingen.



Rødt område:

Løft i det røde område anses for sundhedsskadelige. Der skal træffes foranstaltninger for at imødegå risikoen.

Gult område:

Løft i det gule område betyder, at der skal foretages en vurdering af de øvrige faktorer (se nedenfor) for at afgøre, om de forværrer belastningen og dermed gør løftet sundhedsskadeligt.

Grønt område:

Løft i det grønne område er normalt ikke sundhedsskadelige.

Hvis der i stedet for løft er tale om, at personen bærer byrden, ændres grænsen mellem rødt og gult område til 20 kg., 12 kg. og 6 kg. (hvor grænsen ved løft er 50 kg., 30 kg. og 15 kg.).

Ved vurderingen skal der endvidere tages højde for en række faktorer, som enkeltvis eller i kombination øger risikoen for sundhedsskadelig belastning.



DISTRIBUTION

Forværrende faktorer kan være, når:

- løftet foregår under knæhøjde
- løftet foregår over skulderhøjde
- løftet foregår skævt i forhold til kroppen
- der bæres langt
- der bæres på trapper
- den samlede daglige løftemængde er stor
- indretning af lageret er uhensigtsmæssig
- der er risiko for uventede belastninger, f.eks. ved snublen og fald
- genstanden har en uhåndterlig størrelse, form eller emballage
- løftet foregår i kulde eller træk.

Løft af kasse på 15 - 20 kg., der løftes under knæhøjde eller over skulderhøjde, i foroverbøjet stilling eller med $\frac{3}{4}$ arms rækkeafstand, anses for at være sundhedsskadelig.

En stabler kan give mulighed for, at løft kan ske i god arbejds højde og med kort rækkestand. Stableren kan således medvirke til at mindske belastningen ved løft og anden manuel håndtering. Sække, kasser og dunke med bageriråvarer vejer typisk 10-25 kg. og manuel håndtering af disse skal ske tæt ved kroppen, i god arbejds højde og god arbejdsstilling. Varerne bør ikke bæres på trapper eller over lange afstande, da risikoen for sundhedsskadelig belastning herved øges. Endelig er det vigtigt, at der ikke er for mange løft i løbet af dagen og at den samlede daglige løftemængde begrænses.

Den samlede daglige løftemængde bør ikke overstige:

- 10 ton ved løft, hvor byrderne håndteres tæt på kroppen
- 6 ton ved løft, hvor byrderne håndteres i underarmsafstand fra kroppen
- 3 ton ved løft, hvor byrderne håndteres i $\frac{3}{4}$ arms afstand fra kroppen.



Uhensigtsmæssig aflevering af bageriprodukter.



Vurdering af træk og skub

Træk og skub med forskellige tekniske hjælpemidler er en hensigtsmæssig foranstaltning i stedet for at løfte og bære tunge og mange byrder.

Manuelt træk og skub af vogne med en totalvægt over 500 kg. er som oftest for belastende. Vogne med en totalvægt på 200 - 500 kg. kan være for belastende at trække eller skubbe manuelt. Dette afhænger eksempelvis af:

- om transportvejen er lang
- om transportvejen er ujævn med huller og kanter
- om transportvejen har stigninger og fald
- om transportvejen har mange drejninger og om der hyppigt skal stoppes og startes
- om vognen er vedligeholdt
- om vognen kan skubbes eller trækkes i gode arbejdsstillinger
- om vognen og godset er stabilt.

Kørsel med paller, der vejer over 500 kg., forudsætter som oftest brug af en selvkørende pallevogn for at undgå sundhedsskadelig belastning på personen, der kører med pallen.



DISTRIBUTION

Instruktion og oplæring

Det er distributørens/vognmandens pligt og ansvar som arbejdsgiver for chaufførerne at sørge for, at hver enkelt ansat får instruktion og oplæring i at udføre arbejdet på en farefri måde.

Oplæring og instruktion skal tilpasses udviklingen og om nødvendigt gentages regelmæssigt.

Chaufføren skal instrueres i at arbejde i gode arbejdsstillinger og uden unødige fysiske belastninger.

Chaufføren skal være oplært i at bruge de tekniske hjælpemidler og den rette arbejdsteknik ved skub og træk og anden manuel håndtering af varerne.

Chaufføren skal være oplært i betjening af de egnede tekniske hjælpemidler og i retningslinierne for eftersyn og vedligehold af udstyret.

Chaufføren skal være udstyret med personlige værne-midler som f.eks. sikkerhedssko og advarselsklæder og være instrueret i brug af disse.

Et godt og sikkert arbejds-miljø

Et godt og sikkert arbejdsmiljø under distribution af bagerivarer skal sikres ved, at de involverede (distributør, vognmand, kunde, chauffør og sikkerhedsorganisation) samarbejder om og medvirker til:

- at nedbringe den samlede daglige løftemængde for chaufførerne
- at planlægge og tilrettelægge arbejdet hensigtsmæssigt
- at muliggøre brug af egnede og effektive tekniske hjælpemidler
- at udforme de fysiske rammer, så varerne kan køres på vogne helt frem til afsætningsstedet
- at instruere og oplære chaufførerne i at udføre arbejdet sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt.

Et godt og sikkert arbejdsmiljø ved distribution af bagerivarer skal skabes i et samarbejde og i en dialog mellem vognmand, sikkerhedsorganisation og kunde. Brug eventuelt nedenstående checkliste som redskab til vurdering af og forslag til forbedringer af leveringsforholdene.



Checkliste for leveringsforhold

Kunde: _____ Dato: _____

Skemaet er udfyldt af: _____

	✓	÷	Ikke relevant	Kommentarer og forslag til forbedringer
Parkering				
Parkering tæt ved lageret				
Parkering tilladt				
Sikker adgang i forhold til øvrig trafik (krydsning af vej, cykelsti, fortov)				
Vejen ind				
Fast/plan belægning – egnet tilkørsel med stabler/palle vogne				
Adgangsforhold uden niveauspring – trin, kanter eller hældninger				
Adgangsforhold med køre-plade/rampe, der giver mulighed for kørsel med stabler/palle vogn				
Elevator eller trappelift til lageret				
Gode pladsforhold på transportvejen – tilstrækkelig højde og tilstrækkelig bredde – til chauffør, vogn og gods				
Døråbningen min. 100 cm. bred og 200 cm. høj				
Rengjort og ryddelig transportvej				
God belysning				
Lagerforhold				
Plan, kørefast og skridsikker gulvbelægning				
God frihøjde (min 210 cm.)				
Gode pladsforhold, der giver mulighed for at køre varerne direkte til afsætningspladsen på tørlager og køl/frost				
Rengjort og ryddeligt				
God belysning				
Hvis varer lægges manuelt på plads				
Kan varerne håndteres i god højde, tæt ved kroppen og i gode arbejdsstillinger?				
Bæres varerne mindre end 2 m.				
Kan Arbejdstilsynets regler for samlet daglig løftemængde overholdes?				
Tekniske hjælpemidler				
Passer bil og tekniske hjælpemidler til leveringsstedet?				

DISTRIBUTION

BRAN- CHE- ARBEJDS- MILJØ- RÅD- ETS ADRESSE

Branchevejledningen kan bestilles af organisationernes medlemmer gennem egen organisation eller via Fællessekretariatet for Branchearbejdsmiljøudvalget for transport og engros, H.C. Andersens Boulevard 18, 1787 København V.
Tlf.: 33 77 33 77 eller www.BARtransportogengros.dk

Branchevejledningen kan købes gennem: Videncenter for Arbejdsmiljø, ArbejdsmiljøButikken, Lersø Parkallé 105 2100 København Ø eller via e-mail: ekspedition@vfa.dk

Fællessekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf.: 33 77 33 77

Arbejdsgiversekretariatet

H.C. Andersens Boulevard 18
1787 København V
Tlf.: 33 77 33 77

Arbejdsledersekretariatet

Vermlandsgade 65
2300 København S
Tlf.: 32 83 32 83

Arbejdstagersekretariatet

Kampmannsgade 4
1790 København V
Tlf.: 70 300 300

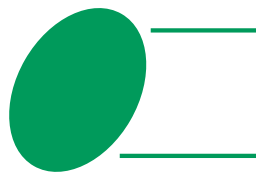
Arbejdstilsynet

Postboks 1228
0900 København C
Tlf.: 70 12 12 88
www.at.dk

Vejledningen kan købes gennem

Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø

Lersø Parkallé 105
2100 København Ø
Tlf.: 39 16 52 30
www.arbejdsmiljobutikken.dk



Branchearbejdsmiljørådet
for transport og engros

www.bartransport.dk

Layout: Søren Sørensens Tegnestue
Tryk: PrintDivision
1. udgave, 1. oplag år 2009
ISBN nummer 87-00994-50-7
Vare nr. 12 20 50



